

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าการบริหารงานขององค์การที่ประสบผลสำเร็จ หรือดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ผู้นำหน่วยงานหรือผู้นำในองค์การเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะนำพาให้ภารกิจหน้าที่ที่เดินไปบรรลุถึงจุดหมายทั้งนี้เพราะผู้นำคือผู้ที่จะต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อภารกิจหน้าที่ที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่การวางวิสัยทัศน์ กำหนดแผนงาน การจัดระบบในองค์การ การสรรหาการพัฒนาบุคลากร การกำกับสั่งการไปจนถึงการติดตามประเมินผล เพื่อให้ทุกภาคส่วนขององค์การสามารถดำเนินการ หรือขับเคลื่อนตามวัตถุประสงค์ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) เพราะเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะนำออกมาหรือแสดงออกมาใช้เพื่อให้เกิดผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้ที่อยู่รอบข้างในองค์การ^๑ ซึ่งปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ภาวะผู้นำมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตัว หรือความสามารถพิเศษบางอย่างที่คนรอบข้างไม่มีและเป็นที่ยอมรับรวมถึงยังเป็นผู้ที่ประกอบไปด้วยความรู้ความสามารถ และเป็นผู้มีพรหมทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความเข้าใจและสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือเจตนาคติของคนในองค์กรได้ นอกจากนั้นผู้นำที่ดีจะต้องช่วยพัฒนาคนมิให้มีความรู้ ความสามารถ และมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงานตามศักยภาพของคนๆ นั้น

นอกจากนี้การเป็นผู้นำนอกจากจะเป็นผู้นำแล้วยังเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนคือการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้นดังที่กฎหมายฉบับรัฐธรรมนูญ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๔ เรื่อง การปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๒๘๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ ว่า รัฐจะต้องให้ความสำคัญอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๘๒ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย^๒

^๑ วิโรจน์ สารรัตนะ, ภาวะผู้นำหลักการและทฤษฎี, (กรุงเทพมหานคร : อักษรวิพัฒน์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๓๓.

^๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๑), หน้า ๓๖-๓๗.

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความใกล้ชิดกับคนในชุมชน และทราบสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเป็นอย่างดี การจะทำให้คนในชุมชนมีความสุขเป็นไปแบบอย่างยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเอง การกำหนดนโยบายหรือแผนงานต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดก็ต้องได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนหรือท้องถิ่นเอง ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเป็นไปแบบอย่างยั่งยืนและมีความสุขร่วมกันทั้งภาครัฐและภาคประชาชน เพราะการพัฒนาท้องถิ่นถ้ารัฐเป็นผู้กำหนดเอง บางครั้งจะมีความเสี่ยงต่อการต่อต้านเหมือนกันถ้าโครงการนั้นไปกระทบกับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาชนจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้นโยบายหรือโครงการนั้นๆ ประสบความสำเร็จ และได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการเป็นเจ้าภาพผู้ประสานงานทำให้เกิดความร่วมมือจากภาคประชาชนและนำไปสู่การทำงานหรือบริหารได้ประสบกับความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ด้วยภาวะความจำเป็นของภาวะผู้นำดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนอกจากจะปฏิบัติตามหน้าที่เป็นผู้บริหารตามหลักกฎหมายแล้วสิ่งที่สำคัญในการบริหารงานและการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน ด้วยเหตุนี้การนำหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเพื่อปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับการปกครองท้องถิ่นนั้น ดังนั้นการศึกษา “ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” เป็นเรื่องที่น่าสนใจควรได้รับการศึกษาถึงความเป็นผู้นำที่มีหัวใจใฝ่ธรรมะในการปกครองประชาชน และเป็นแบบอย่างของการปกครองในระดับท้องถิ่นที่ปรารถนาให้ประชาชนได้รับความสุข และเป็นตัวชี้วัดถึงการปกครองในระดับชาตินำไปเป็นแบบอย่างในการปกครองระดับชาติให้เกิดความสุขความในระยะยาวด้วยต่อไป ผู้วิจัยนี้มีความสนใจจะศึกษาวิจัยในเรื่องข้างต้นนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำและภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรคมีอะไรบ้าง และข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษางานวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำและภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยอาศัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา พร้อมทั้งวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) เมตตา (๒) กรุณา (๓) มุทิตา (๔) อุเบกขา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ซึ่งมีจำนวน ๑๓,๗๒๖ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย

๑.๖.๑ ภาวะผู้นำ หมายถึง บทบาท หน้าที่ และการแสดงออกของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ที่มีต่อประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษา

๑.๖.๒ พรหมวิหารธรรม หมายถึง หลักธรรมที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้นำที่ใช้สำหรับบริหารงาน บริหารคนในฐานะเป็นผู้นำใน ๔ ด้าน ได้แก่

๑. เมตตา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาดี ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุข หรืออยากให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองที่มีความสุข และคิดทำประโยชน์แก่ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองทั่วหน้า

๒. กรุณา หมายถึง ความสงสาร อยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์

๓. มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดีในเมื่อเห็นผู้ที่ปกครองมีความสุขประสบความสำเร็จ

๔ อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง ไม่ยินดียินร้าย ปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม

๑.๖.๓ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คณะที่ปรึกษา และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

๑.๖.๔ องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๔ ผลวิจัยนี้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาภาวะผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ต่อไป

